

ספר

נאמר מינים

פרשת תצוה

מאת

הרב הגאון החסיד

ר' אברהם יוסף פסח (פסחוביץ)

זצ"ל

יו"ל ע"י נכדי המחבר

א) ואתה תלכו את בני ישראל ויקחו אליך שמון זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד. כתיב נר ה' נשמת אדם, ואמרו במדרש^א (שמות רבה ל"ג א) אמר הקב"ה נרי זידך, ונרך זידי, אם אתה משמר את נרי, אני משמר את נרך, ואיזהו נר של הקב"ה זו התורה, ואיזהו נר של אדם זו הנשמה, וי"ל דאי' צספרים הקדושים כי נר צגימטרי' רמ"ח מנאות עשה עם אהבה ויראה, פי' כי יש לכל איש מישראל נר ה', היינו הקדושה שהוא כולל רמ"ח פקודין דאורייתא, עם אהבה ויראה, אזל נריך האדם להדליק את הנר הזה לפני הקב"ה, כמו שאמר המדרש כל העושה מצוה אחת כאלו

מדליק נר לפני הקב"ה, ומחי' את נפשו שנקראת נר, שנאמר נר ה' נשמת אדם.

וכמו שיש לכל איש פרטי נר זה, וע"י שעושה את המצוה צדחילו ורחימו מדליק אותה לפני הקב"ה, כן בכללות ישראל יש אור גדול, וזו תורתנו הקדושה, אשר הקב"ה נטע בתוך כללות ישראל, כמו שאנו אומרים וחיי עולם נטע צתוכנו, ואי' צספרים הקדושים אשר נתן לנו תורת אמת, זו תורה שצכתב, וחיי עולם נטע צתוכנו, זו תורה שצעל פה, ואי' עוד אשר הארון מרמז על תושב"כ, והמנורה על תושב"ע"פ, והוא כנ"ל, כי

^א שמות רבה ל"ו ג' ד"א (ירמיהו יא, טז): "זית רענן" ראה היאך דברי תורה מאירין לאדם בשעה שעוסק בהן וכל מי שאינו עוסק ואינו יודע הוא נכשל, משל למי שעומד באפילה בא להלך מצא אבן ונכשל בה מצא ביב נופל בו הקיש פניו בקרקע למה שלא היה בידו נר. כך הדיוט שאין בידו דברי תורה מצא עבירה ונכשל בה ומת שכן רוח הקודש צווחת (משלי ה, כג): "הוא ימות באין מוסר" ואין 'מוסר' אלא ד"ת שנאמר (שם ד, יג) "החזק במוסר אל תרף". למה הוא מת לפי שאינו יודע בתורה והולך וחוטא שנאמר (שם, יט) "דרך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו", אבל אותם שעוסקים בתורה הם מאירים בכל מקום. משל למי שעומד באפלה ונר בידו ראה אבן ולא נכשל ראה ביב ולא נפל למה על שהיה בידו נר שנאמר (תהלים קיט, קה): "נר לרגלי דבריך ואור לנתיבתך" וכן (משלי ד, יב): "אם תרוץ לא תכשל" וכן (שם כ, כז) "נר ה' נשמת אדם" אמר הקב"ה יהא נרי בידך ונרך בידי ואיזו נרו של הקב"ה זו תורה שנאמר (משלי ו, כג): "כי נר מצוה ותורה אור" מהו "כי נר מצוה" אלא כל מי שעושה מצוה הוא כאלו מדליק נר לפני הקב"ה ומחיה נפשו שנקראת נר שנאמר "נר ה' נשמת אדם", ומהו "ותורה אור", אלא הרבה פעמים שאדם מחבב בלבו לעשות מצוה ויצר הרע שבתוכו אומר מה לך לעשות מצוה ומחסר את נכסיך עד שאתה נותן לאחרים תן לבניך. ויצר טוב אומר לו תן למצוה. ראה מה כתיב כי נר מצוה, מה הנר הזה כשהוא דולק אפילו אלף אלפים קרוינין וסבקיין מדליקין הימנו אור במקומו - כך כל מי שיתן למצוה אינו מחסר את נכסיו. לכך נאמר "כי נר מצוה ותורה אור":

התושבע"פ נטע הקצ"ה זכללות עם ישראל, וישראל זריכים להדליק את המנורה לפני הקצ"ה, להעלות את האור הגדול של תורה שבעל פה, אשר נטע בתוכנו, והוא עצמו מ"ש חז"ל גיטין ד' ס' ע"ב דהקצ"ה לא כרת ברית עם ישראל אלא בשביל תושבע"פ, מה שישראל מדליקין ומעלין את האור הגדול הזה.

וזה פי' נר מצוה ע"י יחיד מישראל שעושה מצוה, מדליק נר לפני הקצ"ה כנ"ל, ותורה אור ע"י כללות ישראל אשר מדליקים אור גדול לפני הקצ"ה, ומאירה בכל העולמות, והשליח זה הי' אהרן הכהן, אשר מדליק את המנורה עבור הכלל ישראל, ועליו נאמר "כי

שפתי כהן ישמרו דעת, ותורה יזקשו מפיהו, כי מלאך ה' נצחית הוא", כי אהרן הכהן הי' שושבינא דמטרוניתא להעלות לצות ישראל אל הקצ"ה, צחי' תושבע"פ אשר ישראל מייגעים עצמם ע"י י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, אשר הקצ"ה נטע בתוכנו.

ועיקר תולדות יעקב הוא יוסף, כמ"ש "אלה תולדות יעקב יוסף", וכלום הלך יעקב אלל לבן, הוא לבד בשביל רחל, להוליד ממנה יוסף הצדיק, ויעקב הוא אש, ויוסף להבה, וזה "להעלות נר תמיד", ופירש"י ז"ל (שמות כ"ז ב') כדי שתהא שלהבת עולה מאלי', והוא צחי' יוסף הצדיק להבה, כי יוסף הוא המחבר והמקשר את ישראל להשורש, ואי' צשפת אמת' למרן

^ב גיטין ס: דרש רבי יהודה בר נחמני מתורגמניה דרבי שמעון בן לקיש כתיב (שמות לד, כז) כתוב לך את הדברים האלה וכתיב (שמות לד, כז) כי ע"פ הדברים האלה הא כיצד דברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרן על פה דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב דבי רבי ישמעאל תנא אלה אתה כותב ואי אתה כותב הלכות א"ר יוחנן לא כרת הקב"ה ברית עם ישראל אלא בשביל דברים שבעל פה שנאמר (שמות לד, כז) כי על פי הדברים האלה כרתי אתך ברית ואת ישראל:

^ג תצוה תרל"ז: באפוד הי' אבני שוהם בלבד והוא אבנו של יוסף. כי יוסף הוא בחי' זכרון. והאבנים היו לזכרון השבטים לפני הבורא ית'. ובחושן הי' כל שבט בפרט. ובאפוד שהוא למעלה על כתפיו. הי' כלל השבטים. והוא יוסף שהוא שורש כל השבטים ולמעלה מהם כנ"ל:

אדמו"ר זל"ה זי"ע, אשר יוסף הצדיק הוא הממוצע בין האצות להשצטים, ונקרא אצן, "משם רועה אצן ישראל", אצן נוטריקון אצ וצן, "צני יעקב ויוסף סלה", והוא ג"כ מהשצטים, ולכן אצן השוהם אשר הי' צין שאר אצנים על החושן, ונחקק עליו שמו של יוסף, כמו שמות השצטים על שאר אצנים, ועל כתפות האפוד היו שני אצני שוהם, וחקק עליהם כל שמות צני ישראל,

והוא כנ"ל כי יוסף הצדיק מעלה ומקשר את השצטים להאצות, וכמ"כ אמר מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע ועכי"א, אשר הגם שצעל תשובה עוד גדול מהצדיק, כי צמקום שצעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד, אצל לקשר את הנשמה להשורש, אינו יכול אלא הצדיק וכשראה ראובן שהילד איננו, כי יוסף הצדיק אינו נמצא צבור, אמר "אנה אני

תרנ"ז: בפסוק ונשא אהרן כו' משפט בני ישראל על לבו כו'. כי עיקר הנהגת בני בכח השבטים. כמ"ש שבטי יה עדות לישראל. ולכן האבנים תהיין על שמות בני ישראל. כי אבן נק' יסוד. כמו שאבן יסוד הבנין שכל הבית עומד עליו. כמו כן השבטים הם יסודות כל הבריאה. וכפי זכות בני' כן מאירין אותיות השבטים. ולכן משפט בני' תולה בהארות השבטים שבחושן. ובזמן המקדש הכהן ראה והבין עמידת בני' כפי הארת האבנים שבחושן. ולכן נק' חשן משפט. ובאפוד היו ב' אבני שוהם שהם בחי' יוסף שמעלה השבטים למדריגה עליונה כמ"ש קמה אלומתי כו' תסובינה אלומותיכם כו'. וכתוב נתתי לך שכם אחד על אחיך. כמו משכמו ומעלה גבוה. ולכן בזכות אבנו העלה כל השבטים על כתפות האפוד. וכמ"ש בזה"ק שיש ב' בחי'. שבטים דלמטה ושבטי יה כו':

זכור תרמ"ד: חז"ל קבעו לקרות פ' עמלק בש"ק כמ"ש בזה זכור ובזה זכור. כי כמו שהצדיק יסוד עולם ולו הזכירה. לכן כתיב בשבת זכור. כי הוא קיום ויסוד כל מעשה בראשית. כמ"ש מינייה מתברכין כל שיתא יומין. וכמו כן יוסף הצדיק שומר הברית הוא היסוד עולם. ולו הזכירה כמ"ש באבני שוהם שהיו כל השבטים כתובים על כתפות הכהן לזכרון. והגם כי [בחושן] הי' י"ב אבנים. אבל העיקר הוא כח יוסף הצדיק שהוא אבן השוהם. וכמו שהיה באבנים ששם יעקב מראשותיו ונעשו אבן אחת והוא כח יוסף שמאחד כל השבטים כמ"ש תסובינה אלומותיכם ותשתחווין לאלומתי. וכ"כ בזה"ק פקודי שהי"ב אבנים הם כענין אבנים ששם יעקב אע"ה מראשותיו. וכן כתיב בברכת יוסף משם רועה אבן ישראל. שנק' אבן שהוא היסוד. ולכן יש בו זכירה שא"א לישכח בהעיקר ויסוד הדבר. והרשע הוא ממש להיפוך שרוצה לעקור יסוד של עולם כמ"ש חתך מילות וזרק כלפי מעלה. לכן אין בו בשורש ויסוד העולם כלום. ולכן ימחה השי"ת שם עמלק כי כל שליטה שלו בעוד שהשקר נמצא בעולם. ולכן כשבנ"י מתעלין לשורשם אין לו שום מגע וזכר שם. וכ' כאשר ירים משה ידו שהוא התדבקות אל השורש. כמ"ש חז"ל שמסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבם לאביהם שבשמים. וכתוב לשון עתיד ירים ולא כתיב הרים. להודיע כי לעולם כשיש התרוממות לבנ"י אז יכולין למחותו. ובשקלים שנק' תרומה יש התרוממות. ולכן קבעו אח"כ זכור. ויש רמז בפסוק ויקחו אבן כו' ואהרן וחור תמכו כו'. כי אהרן הי' בחי' שקלים אהבה ונדבה בכח הרצון ותשוקה שיש בלבנות בני ישראל להשי"ת. וחור הוא שמסר נפשו בעבור העגל בחי' פרה. אבן בחי' זכור כמ"ש לעיל. ובכח אלו הג' גברו בני' על עמלק הרשע ימ"ש:

צא", מי יקשר את נשמתו להשורש, והרבי ר' צוניס זל"ה זי"ע אמר על הגמ"ל לעולם יאמר אדם מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי, אמר וכי מי יוכל להתדמות אל מעשה האבות הקדושים, ופי' יגיע היינו להתעמל לגיעה מועטת עכ"פ לאבות הקדושים, והוא כנ"ל והכל ע"י הצי"ע.

וזה לעומת זה עשה אלקים, כמו שנאמר "ושני לאומים ממעיך יפרדו", ופי' רש"י ז"ל (בראשית כ"ה כ"ג) זה לרשעו וזה לתומו, "ולאום מלאום יאמץ", כשזה קם זה נופל, דכמו שיוסף הי' מבחר הצנים של שצטי ק"ה, בני יעקב אצינו ע"ה, כן עמלק הרשע הי' רשע עריץ יותר מכל בני עשו, וכמו שיעקב ויוסף מדליקים אור גדול בכל

עולמות, כן להיפך, עשו עם עמלק מרצים תוהו וצוהו, וחושך ואצדון בעולם ר"ל, כמו שא"י צמדרש"ה (ויקרא רבה כ"ז א') "לדקתך כהווס רצה", הרשעים הם חושך, שנאמר "צמחשך מעשיהם" מכסה עליהם הקצ"ה את התהום, ממהו צה, כשם שהם חושך כו', וכשיעקב ח"ו צמדריגה נמוכה, ואינם יכולים להעלות אור גדול לפני הקצ"ה, אז שולט ח"ו עמלק הרשע ימ"ש, ומרצה ח"ו חרצ ואצדון וחושך בעולם, ועומד הכן לעשות פעולות לבל יתרצה ח"ו כבוד הקצ"ה בעולם, לכן נשבע הקצ"ה למחות את שמו, וזבל מקום וזבל זמן אשר עמלק נמחה, אז צא אור גדול, ומתרצה מלכות שמים, וכן כתי אחר מחיית עמלק, "ליהודים היתה אורה" וגו'.

^ד תנדב"א רבה כ"ה: לפיכך הייתי אומר שכל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי אברהם יצחק ויעקב שלא קנו האבות העוה"ז והעוה"ב וימות בן דוד אלא בשביל מעשיהם הטובים ות"ת:

^ה ויקרא רבה כ"ז א': רבי יהודה בן רבי אמר משל אין עושין כסוי לגיגית לא מכסף וזהב ולא משאר מתכות אלא מחרס, מפני שהוא מין במינו, כך אמר הקדוש ברוך הוא גיהנם חשך, דכתיב (תהלים לה, ו): יהי דרכם חשך וחלקלקת, ותהום חשך, שנאמר (בראשית א, ב): וחשך על פני תהום, והרשעים חשך, שנאמר (ישעיה כט, טו): והיה במחשך מעשיהם, יבוא חשך וכסה חשך, שנאמר (קהלת ו, ד): כי בהבל בא ובחשך ילך ובחשך שמו יכסה:

והנה כתיב "כי מחה אמתה את זכר עמלק", משמע שהקב"ה ימחה את שמו, וכתיב "תמחה את זכר עמלק", תלה הכתוב שישראל ימחו את שמו, ובאמת הכל אחד, כי צומן שישראל מרבים אור לפני הקב"ה, ובזה מכינים עצמם למחות את שמו, אז הקב"ה מוחה את שמו מן העולם, ויתכן עוד לומר כי כמו שמנינו במלחמת מדין אשר הקב"ה אמר "נקמת בני", וישראל אומרים "נקמת ה'", כמ"כ כאן, הקב"ה רוצה אשר ישראל ימחו אותה, וישראל מבקשים אשר הקב"ה ימחה אותה, והקב"ה מסכים עם ישראל, והצטיח "כי מחה אמתה את זכר

עמלק", וכמ"כ הקב"ה אומר "זכור את אשר עשה לך עמלק", וישראל מבקשים ואומרים "זכור ה' לפני דוד", וא"י צקוף מדרש איכה¹ (איכה רבה ה' כ"א) שהקב"ה אמר "שובו אלי ואשובה אליכם", וישראל מבקשים "השיבנו ה' אליך ונשובה", והקב"ה מסכים לישראל, וכמו שכתוב "מחיתי כעב פשעך וכענן חטאותיך", כי כל חטאים צאים ע"י עמלק הרשע ימ"ש והצטיח הקב"ה שימחה את שמו, וממילא נימחים כל חטאים מישראל, לכן כתיב אח"כ "שובה אלי כי גאלתיך", וכן יהי רצון, אמן.

¹ איכה רבה ה' כ"א: השיבנו ה' אליך ונשובה אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבש"ע שלך הוא, השיבנו. אמר להם: שלכם הוא. שנאמר (זכריה ב') שובו אלי ואשובה אליכם נאם ה'. אמרה לפניו: רבש"ע שלך הוא, שנאמר (תהלים פ"ה) שובנו אלהי ישענו. לכך נאמר: השיבנו ה' אליך ונשובה חדש ימינו כקדם:

ב) לא הזכיר שמו של משה רבינו ע"ה צוה הקדר, וכתבו הטעם משום שאמר "מחני נח מספרך אשר כתבת", ומדוע דווקא צמלות המנורה, וצטח יש טעם ע"ז, ויתכן לומר לפמ"ש הספרים הקדושים אשר המנורה מרמזת על התורה שזעל פה, כי התורה שזכתה הוא צחי' השפעה אשר צאה מלמעלה, ותורה שזע"פ הוא צחי' התעוררות התחתונים, כמ"ש מזה למעלה, ותורה שזכתה נקרא תורת ה' ותושזע"פ נקרא תורתו לאחר היגיעה כמזואר צגמ"י (קדושין ל"ב).

וזה פי' להעלות נר תמיד, מדליק עד שתהא שלהבת עולה מאלי' כי

עיקר עשיית והדלקת הכהן הי' להדליק ולהעלות את המנורה שזציל ישראל, והוא התעוררת התחתונים, שתעשה רשימה עד שתהא שלהבת של מעשה המנווה עולה מאלי' כמזואר, ונקרא ג"כ תושזע"פ תורת משה, כדכתיב זכרו תורת משה עצדי, שמסר נפשו עלי', כמאמרם ז"ל^ט (מדרש תהילים א' ב').

וי"ל כמו שמזואר צנדריס^ט (ל"ח), דהפלפול של התורה נתנה רק למשה רבינו ע"ה, ונהג צה טובת עין ומסרה לישראל, וזה דאי' צמשנה אצות משה קבל תורה מסיני ומסרה ליהושע כו', והכוונה ג"כ על תושזע"פ, כי תושז"כ

^ז קדושין ל"ב. טזורב יוסף אמר אפי' הרב שמחל על כבודו כבודו מחול שנאמר (שמות יג, כא) וי' הולך לפניו יומם אמר רבא הכי השתא התם הקדוש ב"ה עלמא דיליה הוא ותורה דיליה היא מחיל ליה ליקריה ע"ב הכא תורה דיליה היא הדר אמר רבא אין תורה דיליה היא דכתיב (תהלים א, ב) ובתורתו יהגה יומם ולילה:

^ח מדרש תהילים א' ב' ר' אבא אמר אם חפצת בתורה סופה נקראת על שמך כגון משנתו של רבי הושעיא ובר קפרא וכיוצא בהן. ולמה נקראת על שניהם לפי שיגעו בה. תדע לך שכן התורה של הקב"ה היא שנאמר (תהלים יט ח) תורת ה' תמימה. ומשה עלה למרום ועשה שם מ' יום ונתן נפשו עליה לפיכך נקראת על שמו. שנאמר (מלאכי ג כב) זכרו תורת משה עבדי:

^ט נדרים ל"ח. אמר רבי יוסי בר' חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו שנאמר (שמות לד, כז) כתב לך פסל לך מה פסולתן שלך אף כתבן שלך משה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל ועליו הכתוב אומר (משלי כב, ט) טוב עין הוא יבורך וגו' מתיב רב חסדא (דברים ד, יד) ואותי צוה ה' בעת ההיא ללמד אתכם ואותי צוה ואני לכם (דברים ד, ה) ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים כאשר צוני ה' אלהי אותי צוה ואני לכם (דברים לא, יט) ועתה כתבו לכם את השירה הזאת לשירה לחודה למען תהיה לי השירה הזאת לעד בבני ישראל אלא פילפולא בעלמא:

כרוכה ומונחת כו', כמזואר
 בקדושין ד' ס"ו ע"א ויסוד
 תושבע"פ הוא מלות עשה ואלהבת
 לרעך כמוך, כמזואר שבת"ח ד' ל"א
 ע"א זהאי גר שאמר גיירני ע"מ
 שתלמדיני כל התורה כולה כשאני
 עומד על רגל אחת, וא"ל הלל
 דעלך סני, לחברך לא תעבד, זו
 היא כל התורה כולה, כו',
 ומשרע"ה קיים זאת צוה שמסר
 נפשו בשביל ישראל, ואמר מחני נא

מספרך וגו', וזה הוא עצמו צחי'
 תושבע"פ כנ"ל שזכה משרע"ה,
 לכך לא כתבה התורה שמו של
 משרע"ה במלות הנרות של
 המנורה, לרמוז כי צוה עצמו שלא
 נכתב שמו, זכה לתושבע"פ, אשר
 נקרא תורת משה, המרומו במלות
 הנרות.
 ג) ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך
 וגו', ופירש"י ז"ל (שמות כ"ח א) לאחר
 שתגמור מלאכת המשכן, וי"ל הרמוז
 ע"פ מה שכתב הרמב"ן ז"ל

¹ 'קדושין ס"ו. והיה שם אחד איש לך לב רע ובליעל ואלעזר בן פועירה שמו ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך לבם של פרושים עליך ומה אעשה הקם להם בציץ שבין עיניך הקים להם בציץ שבין עיניו היה שם זקן אחד ויהודה בן גדידה שמו ויאמר יהודה בן גדידה לינאי המלך ינאי המלך רב לך כתר מלכות הנח כתר כהונה לזרעו של אהרן שהיו אומרים אמו נשבת במודיעים ויבוקש הדבר ולא נמצא ויבדלו חכמי ישראל בזעם ויאמר אלעזר בן פועירה לינאי המלך ינאי המלך הדיוט שבישראל כך הוא דינו ואתה מלך וכהן גדול כך הוא דינך ומה אעשה אם אתה שומע לעצתי רומסם ותורה מה תהא עליה הרי כרוכה ומונחת בקרן זוית כל הרוצה ללמוד יבוא וילמוד אמר רב נחמן בר יצחק מיד נזרקה בו אפיקורסות דהוה ליה למימר תינח תורה שבכתב תורה שבעל פה מאי מיד ותוצץ הרעה על ידי אלעזר בן פועירה ויהרגו כל חכמי ישראל והיה העולם משתומם עד שבא שמעון בן שטח והחזיר את התורה ליושנה:

² **שבת ל"א.** שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי א"ל גיירני ע"מ שתלמדיני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת דחפו באמת הבנין שבידו בא לפני הלל גייריה אמר לו דעלך סני לחברך לא תעביד זו היא כל התורה כולה ואיך פירושה הוא זיל גמור:

³ **במדבר ח' ב' בהעלתך:** למה נסמכה פרשת מנורה לחנכת הנשיאים, לפי שכשראה אהרן חנוכת הנשיאים, חלשה דעתו שלא היה עמהם בחנוכה, לא הוא ולא שבטו; אמר לו הקב"ה: חייך, שלך גדולה משלהם, שאתה מדליק ומטיב את הנרות בקר וערב, לשון רש"י ממדרש אגדה, ולא נתברר לי, למה ניחמו בהדלקת הנרות, ולא ניחמו בקטורת בקר וערב, ששיבחו בו הכתוב (דברים לג י): "ישימו קטורה באפך", ובכל הקרבנות, ובמנחת חביתין, ובעבודת יום הכפורים שאינה כשרה אלא בו, ונכנס לפני ולפנים, ושהוא קדוש ה' עומד בהיכלו לשרתו ולברך בשמו, ושבטו כלו משרתי אלהינו, ועוד, מה טעם לחלישות הדעת הזו, והלא קרבנו גדול משל נשיאים, שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי המלוואים, ואם תאמר שהיו חובה ונצטוו בהם, וחלשה דעתו על שלא הקריב נדבה כמוהם לחנכת המזבח, גם הדלקת הנרות שנחמו בה חובה ונצטוו עליה, אבל ענין ההגדה הזו, לדרוש רמז מן הפרשה על חנוכה של נרות שהיתה בבית שני על ידי אהרן ובניו, רצוני לומר חשמונאי כהן גדול ובניו, ובלשון הזה מצאתיה במגלת סתרים לרבינו נסים, שהזכיר האגדה הזו ואמר: "ראיתי במדרש, כיון שהקריבו שנים עשר שבטים ולא הקריב שבט לוי וכו', אמר לו הקב"ה למשה דבר אל אהרן ואמרת אליו, יש חנכה אחרת שיש בה הדלקת הנרות ואני עושה בה לישראל

צפרשת צהעלותך על מאמרס ז"ל
 שם צמד"ר^ג, (במדבר רבה ט"ו)^ה הקרבנות כל
 זמן שציהמ"ק קיים הם נוהגים,
 אצל הנרות לעולם, שכוונתם על
 מצות נרות חנוכה, שני' הנס ע"י
 כהני ה' בני חשמונאי כ"ג, והוא
 נוהג לעולם גם היום.

והנה גמר המשכן ה"י צכ"ה צכסלו
 כמאמרס ז"ל, ומאז נתקרצו אהרון
 כ"ג וצניו להיות כהני ה' על
 לעולם, אשר ה"י הנס של חנוכה
 צכ"ה צכסלו וזה כוונת רש"י ז"ל
 לאחר שתגמר מלאכת המשכן, פי'
 צכ"ה צכסלו, ומאז נתקרצו אהרון
 וצניו, ועתיד ג"כ להיות נר דחנוכה

ע"י כהני ה' חסידי עליון, ומרמו
 הכתוב צזה כי נצחרו אהרן וצניו
 על לעולם, גם כשאין ציהמ"ק קיים,
 ע"י נס דנרות חנוכה, ונסמך
 צחירת אהרון לפרשת הנרות לרמו
 על זאת כנ"ל.

(ד) ועשית לאהרן ולצניו ככה, ככל
 אשר צויתי אתכה וגו', וצרש"י ז"ל
 (שמות כ"ט ל"ה) אתכה כמו אותך, וכתצה
 אתכה, חנני השי"ת לומר, דהנה
 ציומא"ד ד' ה' ע"צ אמרי', כי כן
 צויתי, כאשר צויתי, כאשר צוה ה',
 כי כן צויתי צאנינות יאכלם, כאשר
 צויתי צשעת מעשה אמר להם כו'
 ה' לכם לאכלו צקודש כו',

על ידי בניך נסים ותשועה וחנכה שקרויה על שמם, והיא חנכת בני חשמונאי, ולפיכך הסמך פרשה זו
 לפרשת חנכת המזבח, עד כאן לשוננו, וראיתי עוד ב"למדנו" (תנחומא בהעלותך ה), וכן במדבר רבה טו ו:
 "אמר לו הקב"ה למשה: לך אמור לאהרן אל תתירא, לגדולה מזאת אתה מוכן, הקרבנות כל זמן שבית
 המקדש קיים הן נוהגין, אבל הנרות לעולם אל מול פני המנורה יאירו - וכל הברכות שנתתי לך לברך את
 בני אינן בטלין לעולם". והנה, דבר ידוע שכשאין בית המקדש קיים והקרבנות בטלין מפני חורבנו אף הנרות
 בטלות, אבל לא רמזו אלא לנרות חנכת חשמונאי, שהיא נוהגת אף לאחר החורבן בגלותנו. וכן ברכת כהנים
 הסמוכה לחנכת הנשיאים נוהגת לעולם, דרשו סמוכין לחנכת הנשיאים מלפניה ומלאחריה בכבודו של אהרן
 שלא נמנה עמהם:

^ג במדבר רבה ט"ו ו' מה כתיב למעלה מן הענין שנאמר (במדבר ז, א): "ויהי ביום כלות משה ויקריבו
 נשיאי ישראל" ואחר כך "דבר אל אהרן בהעלתך את הנרות" זה שאמר הכתוב (תהלים לד, י): "יראו את ה'
 קדשיו כי אין מחסור ליראיו" את מוצא למעלה י"א שבטים הקריבו ושבת אפרים הקריב וכל הנשיאים
 הקריבו חוץ מנשיאו של לוי ומי היה נשיאו של לוי זה אהרן שנאמר (במדבר יז, יח): "ואת שם אהרן תכתב
 על מטה לוי" ואהרן לא הקריב עם הנשיאים והיה אומר אוי לי שמא בשבילי אין הקדוש ברוך הוא מקבל
 שבטו של לוי אמר לו הקב"ה למשה לך אמור לו לאהרן אל תתירא לגדולה מזו אתה מתוקן לך נאמר "דבר
 אל אהרן ואמרת אליו בהעלתך את הנרות" הקרבנות כל זמן שבהמ"ק קיים הם נוהגים אבל הנרות לעולם
 "אל מול פני המנורה יאירו" וכל הברכות שנתתי לך לברך את בני אינן בטלין לעולם:

^ד יומא ה: ת"ר כי כן צויתי (ויקרא י, יח) כאשר צויתי (ויקרא י, טו) כאשר צוה ה' כי כן צויתי באנינות
 יאכלוה כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להם כאשר צוה ה' ולא מאלי אני אומר:

ופירש"י ז"ל כשמנא מה שעשו ששרפו שעיר החטאת כו', אמר להם כו' הי' לכם לאכלו בקודש כו' שמפי הקב"ה נצטויתי, כאשר נזהר ה', ולא מאלו אני אומר, היו סומכין ע"פ הדיבור כו' ומשה טעה בדבר כו' יעיי"ש, וזמנחות"ט ד' ל"ז ע"א רב אמר מידכה כתיב זה"א, כהה, (מכאן ילפינן דתפילין

של יד על השמאל) וגם מצוה צמד"ר ויקרא" פרשה ח' אמר לו הקב"ה למשה לכה ואשלחך אל פרעה וגו', ח"ר אלעזר ה"א צקוף תיבותא, לומר שאם אין אתה גואלם, אין אחר גואלם, יעיי"ש צמת"כ"ט, וי"ל הפי' כנ"ל כי הי' די לומר לך ואשלחך אל פרעה, וכתיב לכה זה"א, ומשו"ה פרשו

^{טו} שם ד"ה כאשר צויתי: גבי שעיר חטאת אשר דרש משה והנה שורף כתיב אכל תאכלו אותה במקום קדוש כאשר צויתי: ובד"ה כאשר צויתי בשעת מעשה אמר להם: כשמצא מה שעשו ששרפו שעיר החטאת והוא שעיר של ר"ח אמר להם הן לא הובא את דמה וגו' הלא לא אירע בו פסול היה לכם לאוכלו בקודש כאשר צויתי אתכם במנחה שאמרתי לכם בה שמפי הקב"ה נצטויתי: ובד"ה כאשר צוה ה' ולא מאלי אני אומר: היו סומכין ע"פ הדיבור ואכלו אותו אוננין ולא תעשו כאשר עשיתם בחטאת ומשה טעה בדבר שלא נאמר לו אלא במנחה ובחזה ושוק ושעיר שמיני ובשעיר נחשון שהיו קדשי שעה אבל שעיר ר"ח שהוא קדשי דורות לא הותר לאונן ושלשה שעירים קרבו בו ביום ולא נשרף אלא של ר"ח בלבד שנאמר (ויקרא י) ואותה נתן לכם לשאת את עון העדה זהו של ר"ח הבא על טומאת מקדש וקדשיו כמו ששינונו במסכת שבועות (דף ט:):

^{טז} מנחות ל"ז. רבי יוסי החורם אומר מצינו ימין שנקרא יד שנאמר (בראשית מח, יז) וירא יוסף כי ישית אביו יד ימינו ואידך יד ימינו איקרי יד סתמא לא איקרי ר' נתן אומר אינו צריך הרי הוא אומר (דברים ו, ח) וקשרתם וכתבתם מה כתיבה בימין אף קשירה בימין וכיון דקשירה בימין הנחה בשמאל היא ור' יוסי החורם הנחה דבשמאל מנא ליה נפקא ליה מהיכא דנפקא ליה לר' נתן רב אשי אמר מידכה כתיב בה"י כהה א"ל ר' אבא לרב אשי ואימא ידך שבכח א"ל מי כתיב בחי"ת כתנאי ידכה בה"י זו שמאל אחרים אומרים ידך לרבות את הגידם תניא אידך אין לו זרוע פטור מן התפילין אחרים אומר ידכה לרבות את הגידם:

^{יז} ויקרא רבה א' ה' רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי פתח קרא (משלי כה, ז): "כי טוב אמר לך עלה הנה מהשפילך לפני נדיב וגו'", ר"ע מתני לה בשם ר"ש בן עזאי רחק ממקומך ב' ושלשה מושבות ושב עד שיאמרו לך עלה ואל תעלה שיאמרו לך רד מוטב שיאמרו לך עלה ולא יאמרו לך רד וכן הלל אומר השפילתי היא הגבהתי הגבהתי היא השפילתי מה טעם (תהלים קיג, ה): "המגביהי לשבת המשפילי לראות" אתה מוצא בשעה שנגלה הקדוש ברוך הוא למשה מתוך הסנה היה מסתיר פניו ממנו שנאמר (שמות ג, ו): "ויסתר משה פניו וגו'" א"ל הקב"ה (שם ג, י) "לכה ואשלחך אל פרעה וגו'" א"ר אלעזר ה"א בסוף תיבותא לומר שאם אין אתה גואלם אין אחר גואלם בים עמד לו מן הצד אמר לו הקדוש ברוך הוא (שם יד, טז) "ואתה הרם את מטך ובקעהו" לומר שאם אין אתה בוקעו אין אחר בוקעו בסיני עמד לו מן הצד אמר לו (שם כד, א) "עלה אל ה'" לומר שאם אין אתה עולה אין אחר עולה באהל מועד עמד לו מן הצד א"ל הקדוש ברוך הוא עד מתי את משפיל עצמך אין השעה מצפה אלא לך תדע לך שהוא כן שמכולן לא קרא הדיבור אלא למשה "ויקרא אל משה":

^{יח} שם ד"ה ה"א בסוף תיבותא. פי' בסוף התיבה שעל כרחנו נקרא אותו לך בקמץ תחת הכ"ף כלומר השליחות לך הוא מה שאין כן אלו היה כתוב לך שנוכל לקרותו לך כמו לך לך:

כי ההליכה הוא כהה, לומר שאם
 אין אתה גואלם, אין אחר גואלם,
 ועיין צמד"ר שמות"ט פ"ג סימן ג'
 צמת"כ וצמד"ל, וכן כתב רש"י
 ז"ל (במדבר י"א ט"ו ד"ה ואם ככה) צפרשת
 צהעלותך על פסוק ואם ככה את
 עושה לי, שתשש כחו של משה
 כנקבה, ועיין מה שכתתי צפרשת
 וישלח על הפסוק ויירא יעקב מאד
 וגו', המחנה האחת והכהו.

וכמ"כ כאן רמז לו הקצ"ה צמאמר
 הזה ככל אשר נותי אתכה, ולא
 אמר לו אותך, שהלוי הזה יהי'
 כהה צידו, ויטעה לומר שהדין הזה

של צחינות יאכלם, נוהג גם צקדשי
 הדורות.

ויתכן לומר, דהנה הטעם שאמר
 הקצ"ה ונקדש צכזודי, שיתקדש
 הצית צמיודעיו של מקום, צמיתת
 נדב ואציהוא, כמו שפירש"י ז"ל
 כאן, וצפרשת שמיני, הי' הכל
 מחמת שהמשכן הי' תקון לחטא
 העגל, והגם שאמר הקצ"ה סלחתי
 כדצריך, הוי עוד צריכים לקידוש
 השם הזה, כמו שכתתי שם, ומשה
 רצינו ע"ה לא הי' לו נגיעה אפילו
 כחוט השערה צחטא זה כלל, ורצה
 להעלות את ישראל חזרה למדרגתו,
 שיהא קדה"ש זה צמיתת נדב ואציהוא

^ט שמות רבה ג' ג' וארד להצילו מיד מצרים וגו', אמר הקדוש ברוך הוא למשה, אני אמרתי ליעקב אביהם
 (בראשית מו, ד): אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך וגו', ועתה ירדתי לכאן להעלות בניו כמו שאמרתי
 ליעקב אביהן, ולהיכן אני מעלן, אל המקום אשר הוצאתים משם, אל הארץ אשר נשבעתי לאבותם, הדא
 הוא דכתיב: ולהעלתו מן הארץ ההיא. ועתה הנה צעקת בני ישראל באה אלי, עד עתה לא בא צעקתם לפני,
 שלא הגיע הקץ שאמרתי לאברהם (בראשית טו, יג): ועבדום וענו אתם ארבע מאות שנה. ועתה לכה ואשלחך
 אל פרעה, אמר רבי אלעזר, לכה ודאית [הה"א שבסוף התבה], לומר אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם:
 ובמת"כ שם ד"ה ודאית. הה"א שבסוף מורה על הברור [והודאי כמו שדרשו ישובו רשעים] לשאולה
 לדיוטא התחתונה שבשאל וכהנה רבות:

וברד"ל שם ד"ה לכה ודאית הה"א שבסוף התיבה: כלומר אליך ובך הדבר תלוי ויהיה פירושו כמו
 לכה לישועתה (תהלים פ') ע"ש בפרש"י ולא יתפרש לשון הליכה כפשוטו וא"כ שהיא לשון אליך הה"א יתירא
 שנכתוב תמיד לך בלא ה' רק ה' נמנו במסורת הכתובים עיין בפרש"י (תהלים שם) לכן אמר שהה"א ודאית
 כלומר נכתבה לבירור הדבר בוודאי שלך הדבר מצפה אם אין אתה גואלם אין אחר גואלם ונראה מ"ש
 בירושלמי פ"ד דסוכה ה"ג על קרא דלכה לישועתה לך יודייה היא ט"ס וצ"ל וודיה ופירושו כדהכא עיי
 בשו"ט שם ובויק"ר פ"ט ועיין במ"כ ויק"ר פ"א מ"ש בזה:

^ב במדבר י"א ט"ו ד"ה ואם ככה את עשה לי: תשש כחו של משה כנקבה כשהראוהו הקב"ה הפורענות
 שהוא עתיד להביא עליהם על זאת אמר לפניו א"כ הרגני תחלה:

גם לדורות, ועי"כ לא יתרחצ
 ציהמ"ק, ויהי תקון השלם הכללי,
 ומשו"ה אמר דצאנינות יאכלוהו
 נוהג גם בקדשי הדורות, אצל עוד
 לא זכינו לזה, כי עמלק הרשע
 ימ"ש גרם לחטא העגל, כמבואר
 בדברי מרן אדמו"ר זל"ה זי"ע
 ועי"א, צשפת אמת^{כא}, ולא זכינו
 עוד אז למחיית עמלק כמ"ש

רש"י^{כב} ז"ל (שמות י"ז י"ג ד"ה
 ויחלש) ויחלוש יהושע, ולא הרגם
 כולם, מכאן אנו לומדים שעשו ע"פ
 הדיבור של שכינה עכ"ל, ומשו"ה
 נגרם גם קלקול זה, אצל צטח
 ינקום הקצ"ה את נקמתו, וימחה
 את עמלק לגמרי, ויהא השם שלם
 וכסאו שלם, ויתגדל ויתקדש שמי'
 רצא צמהרה צימינו, אמן.

^{כא} **זכור תרנ"ד**: במדרש ברכו ה' מלאכיו ולא כל מלאכיו תחתונים שאינם יכולין לעמוד בתפקידיו של
 הקב"ה כו' עושי דברו שהקדימו עשי' לשמיעה. ע"ש שדורש שלא עלתה בידם של ס"ר ומשה רע"ה נשאר
 יחידי ע"ש. פי' לעמוד בתפקידיו של הקב"ה להיות גומר כל השליחות. כי הכל הולך אחר החיתום וגמר
 התיקון הוא בעשי'. ובזה נכשלו בני ע"י חטא העגל. ואיתא כי כל זה גרם אותו הרשע עמלק ימ"ש כמ"ש
 אשר קרך בדרך. ולא הניחם לגמור מה שהתחילו. ובאמת הוא סוד ברית המילה. דיש ברית הלשון וברית
 המעור. הלשון הוא הראשית. וזה נתקן ביצ"מ והוא זכירת יצ"מ. וברית המעור הוא האחרית. והוא בעשי'.
 דכ' דע את אלקי אביך ועבדהו. ולזה הדעת זכו בני' בקבלת התורה אחר יציאת מצרים. ועבדהו במעשה עוד
 לא נגמר בשלימות. וב' אלו הם בחי' סור מרע ועשה טוב. דאיתא שמי עם י"ה שס"ה זכרי עם ו"ה רמ"ח.
 ואמרו חז"ל אין שמו שלם עד שימחה זרעו של עמלק. לכן אין רשאין לזכור שם הוי"ה רק בחילוף אתוון.
 אבל שם י"ה נזכר. אבל גמר השם בחי' זכרי זהו הוא גמר התיקון בעשי'. לכן נק' ברית המעור שהוא
 התפשטות הדעת בכל הקומה. לכן כתיב מלחמה לה' בעמלק מדור דור. ושם כתיב זכרי לדור דור. לכן במשכן
 ומקדש הי' נזכר שם הוי' כי שם הי' תיקון העשי' בכח הקרבנות. ולכן הי' זה בכח משה רע"ה שלא הי' באותו
 החטא. ולכן אחר מחיית עמלק נתקן העשי'. וכן בפורים דכתיב נזכרים ונעשים. לעשות ימי הפורים. ועי'
 בס' גנת אגוז ד' ל"א ותבין יותר. ולכן ניסן הוא יציאת מצרים דהוא ברית הלשון שהוא ראשית. ולכן המצוה
 לספר ביציאת מצרים. פה סח. ואדר הוא אחרית השנה ברית המעור שהוא התכלית:

כי תשא תרמ"ד: וישמע יהושע כו' קול מלחמה במחנה. פרשנו כי יהושע שהי' הנלחם עם עמלק. הרגיש
 שמעמלק בא החטא. רק מקודם כתיב כל הנחשלים שפלטן הענן. אבל לא הי' בו שליטה במחנה. ועל זה
 תמה קול מלחמה במחנה. שזה הצרעת נספח גם לתוך המחנה:

^{כב} **שמות י"ז י"ג ד"ה ויחלש יהושע**: תנחומא חתך ראשי גבוריו ולא השאיר אלא חלשים שבהם ולא
 הרגם כולם מכאן אנו למדים שעשו ע"פ הדבור של שכינה: